

Чумак І. В., практичний психолог

*Державного закладу «Науково-практичний медичний
реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»*

ПСИХОКОРЕКЦІЯ ПРОЯВІВ ДЕЗАДАПТАЦІЇ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІСІ

Актуальність проблеми. Дошкільне дитинство – великий і відповідальний період психологічного розвитку дитини – це вік початкового, фактичного ставлення особистості. Порушення будь-якої ланки або механізму психологічної структури розвитку дитини може суттєво вплинути на її подальший розвиток.

Проблема погіршення здоров'я дітей, як фізичного, так і психологічного, вже давно є актуальним питанням сучасної системи освіти. Як свідчить статистика, третина дітей, що вступають до школи, вже мають хронічні захворювання. Медики, психологи, педагоги, батьки відзначають у дітей порушення, відхилення, невідповідності нормам розвитку, в першу чергу це стосується нервової системи [3, с. 342]. Адже відомо, що саме в дошкільний період формується здоров'я і закладаються основи особистості, це час встановлення базових відносин із світом. З дитинства людина виносить те, що зберігається потім на все життя [4, с. 96-97].

Проблема психологічного здоров'я є актуальною і розробляється багатьма дослідниками. Найбільш поширеним є розуміння психологічного здоров'я в межах адаптаційного підходу, згідно якого здорова людина – це людина, що успішно адаптується та має гармонійні відносини з оточуючими. В роботі О.В. Хухлаєвої, психологічне здоров'я розглядається як наявність динамічної рівноваги між індивідом та середовищем, а адаптованість вважається критерієм гармонії між дитиною та соціумом. За наслідками діагностичних перевірок, діти з низьким рівнем психологічного здоров'я проявляють багато ознак дезадаптації, що обумовлює потребу в індивідуальній корекційній роботі з ними [5, с. 42]. Необхідно, щоб батьки та вихователі володіли базовими знаннями про вікові психологічні проблеми дітей.

Психологічне забезпечення навчання та виховання, застосування програм збереження психологічного здоров'я поки не стало невід'ємною частиною виховного процесу, воно здійснюється епізодично і фрагментарно, а нерідко і зовсім відсутнє [1, с. 198-213]. Комплексна профілактична та корекційна робота по збереженню і психологічного здоров'я дошкільників повинна охоплювати увесь освітньо-виховний простір дошкільного закладу, починаючи від організації побутових процесів та закінчуючи просвітницькою роботою із усіма працівниками закладу.

Особистість дитини, яка перебуває в дошкільному закладі – відкрита система функціонування в тісному взаємозв'язку з оточуючими. Проте дезадаптаційні процеси дітей пов'язані не тільки із спілкуванням але й із ставленням дитини до власного «Я», до свого внутрішнього світу – Я-образу, уявлення дитини про себе (Я-ідеальне), що вона про себе думає (Я-суб'єктивне), думкою інших про неї (Я-відображене), її реальними можливостями (Я-об'єктивне). Сучасні наукові дані доводять, що для психічного здоров'я дітей необхідна збалансованість позитивних і негативних емоцій, яке забезпечує підтримку душевної рівноваги і життєстверджуючої поведінки [2, с. 17-26].

Гармонійний розвиток особистості дошкільника можливий за умов задовільнення базових потреб дитини, серед яких є потреба у грі. Ігрова діяльність пронизує усі сфери життя дошкільника, тому відкриває можливості корекції дезадаптації за всіма її компонентами.

У рамках виконання НДР «Розробка технології медико-психологічної реабілітації та соціальної абілітації дітей, які зазнали психологічного насилля» (термін виконання 2020-2022 рр., номер держреєстрації – 0120U101301) на базі Державного закладу «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України» проводилась діагностика психологічного здоров'я дітей, та психокорекція засобами ігрової терапії. Загальна кількість обстежених – 30 дітей дошкільного віку.

Діагностичний інструментарій склали: проективні методи, співбесіда з батьками і дітьми, анкетування батьків.

Основні результати. Результати проведеного дослідження переконливо засвідчують, що внаслідок корекційної роботи засобами ігрової терапії з психологічно дезадаптованими дітьми значно зростає їх соціальна активність, підвищується рівень комунікативних та ігрових навичок, зменшується рівень захворюваності дітей, знижується тривожність, внутрішня конфліктність, агресивність, стабілізується емоційний стан.

Під впливом запропонованої корекційної програми найбільш суттєво зрушення спостерігались за такими показниками: зменшилась наявність «порушень в поведінці» – (63%), істотно зменшилась «внутрішня конфліктність дитини» – (57%), ступінь «задоволеності дитини відвідуванням дитячого садка» – (53%), поліпшився «негативний емоційний стан» (50%), змінилось «негативне емоційне відношення дитини до гри» – (46%), задоволеність внутрішньо груповими відносинами – (43%), зменшилась частота захворювань – (33%), відсутність «труднощів у спілкуванні» – (30%). За цими параметрами відбулась помітна оптимізація процесу адаптації.

Висновки. Резюмуючи вищевикладене, необхідно наголосити на тому, що проблема дезадаптивної поведінки дітей потребує раннього виявлення та профілактики. Негативні симптомокомплекси, сформовані на основі порушеного процесу адаптації, сприяють утворенню проблем в емоційній сфері дітей молодшого шкільного віку та заважають формуванню гармонійної особистості.

Профілактиці виникнення дезадаптивної поведінки повинні сприяти батьки, психологи, соціальні працівники та суспільство загалом. Її успішність залежить від здійснення соціально-психолого-педагогічного супроводу на кожному етапі процесу адаптації з врахуванням індивідуальних та вікових особливостей.

Результати дослідження ще раз доводить той факт, що профілактично-корекційна робота зі збереження психологічного здоров'я дошкільників та подолання психологічної дезадаптації, повинна будуватися на можливостях ігрової діяльності, як оптимального засобу психологічної корекції, заснованого на природній потребі дошкільника.

Список використаних джерел:

1. Алексеева Л.А., Петренко Ю.С. Здоров'я: психо-валеологічний аспект сутності та формування в умовах сучасної України. *Філософія здоров'я: гуманітарно-освітній аспект*: збірник наукових праць міжрегіональної міжгалузевої науково-практичної конференції Донецьк: Витоки, 2011. Т. 2. С. 198-213.
2. Бевз Г.М. Молода сім'я та замінний догляд за дітьми: адаптація чи етап життєвого циклу? Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. Київ: Інформаційно-аналітичне агентство, 2016. Том. Х. *Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія*. Вип. 28. С. 17-26.
3. Панченко О.А. Информационная безопасность ребенка. К.: КВИЦ, 2016. С. 380.
4. Панченко О.А., Кабанцева А.В., Симоненко Е.Б., Антонов В.Г. О понятии «информационная безопасность ребенка». *Медична інформатика та інженерія*. 2016. №1. С. 96-97.
5. Хухлаева О.В. Коррекция нарушений психологического здоровья дошкольников и младших школьников: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. М.: Издательство: Академия, 2003. 184с.